

Zlatko Tomljanović, dr.vet.med.
stručni savjetnik za pčelarstvo
Poljoprivredno savjetodavna služba
zlatko.tomljanovic@savjetodavna.hr

Važno: Obavijest pčelarima „Varooza i CheckMite + (CM+)“

Unatrag tjedan dana primili smo desetke pozive uznemirenih pčelara iz cijele RH koji su utvrdili da varoa ne pada na testne podloške u košnicama ili pada slabo (primjerice, svega 3 – 5 varoe sveukupno u 30-ak kontrolnih pčelinjih zajednica u tjedan dana) nakon tretiranja s CheckMite + (ovogodišnji, sufinancirani veterinarsko – medicinski proizvod (VMP) za kontrolu i suzbijanje varooze) . Svi pčelari koji su utvrdili izostanak ili slabi pad varoe primjenjivali su CM+ u ljeto 2011.godine. Dio tih pčelara provodio je zimsko tretiranje varooze, a dio pčelara nije (ne možemo utvrditi točnu raspodjelu). Iz usmenih razgovora moglo se zaključiti da je velika većina pčelara koja je koristila CM+ u ljeto (sredina srpnja) 2011. bila zadovoljna s učinkovitošću istoga. Pojedini pčelari su tijekom rujna 2011.g. kao kontrolu (izvadili su CM+ nakon 42 dana iz pčelinjih zajednica) umetali trakicu rothenona u te iste pčelinje zajednice. Učinak pada varoe je izostao ili je bio jako slab.

Slijed radnji tijekom srpnja 2012.g.:

Postavila se sumnju u :

- 1. ispravnost ovogodišnjeg CheckMite +**
- 2. učinkovitost ovogodišnjeg CheckMite + (mogućnost rezistencije varoe na CM+)**
- 3. promjene u dinamici populacije varoe**

Provelo se nekoliko vrsta istraživanja kako bi potvrdili ili uklonili postavljene sumnje.

1. Ispravnost ovogodišnjeg CheckMite +

1.1. U 50 pčelinjih zajednica na području Novske, Samobora i Ludbrega su se sredinom srpnja 2012.g. stavile trakice CheckMite + koje nisu bili iskorištene u ljeto 2011.godine. U tim pčelinjim zajednicama je provedeno tretiranje s CM+ u ljeto 2011.g. Testni podlošci pregledavani su svaki dan.

Rezultat: Učinak pada varoe je izostao ili je bio slab (10-ak varoe sveukupno na svih 50 pčelinjih zajednica) kroz 5 dana.

1.2. Provedeno je dijagnostičko tretiranje na 5 pčelinjih zajednica s ovogodišnjim CM+ na području Republike Srpske u B i H (područje Draksenića) u srpnju 2012.g. U ljetu 2011. na tom pčelinjaku nije korišten CM+.

Rezultat: Nakon 24 h prosječni broj otpalih varoa po pčelinjoj zajednici bio je između 300 do 400.

1.3. Uzeta je anamneza od 3 pčelara (dva na području Sisačko-moslavačke županije i jedan na području Zagrebačke županije) koji su primijenili sredinom srpnja 2012.g. ovogodišnji CM+. Ti pčelari nisu koristili CM+ u ljetu 2011.g. Nije poznat točan broj pčelinjih zajednica na kojima je provedena kontrola (izvori govore o nekih 20-ak kontrolnih pčelinjih zajednica).

Rezultat: nakon 24 h prosječni broj otpalih varoa po pčelinjoj zajednici bio je između 200 – 500.

Zaključak: pretpostavlja se s visokom vjerojatnošću da je ovogodišnji CM+ ispravan

2. Učinkovitost ovogodišnjeg CheckMite + (mogućnost rezistencije varoe na CM+)

2.1. Organizirano tretiranje s CM+ na području RH je prvi puta provedeno u ljetu 2011.g na 290 761 pčelinjoj zajednici. Aktivna tvar CM+ je kumafos koji do 2011. nije često korišten u kontroli i suzbijanju varooze u RH. Izuzetak čini registrirani pripravak Perizin za zimsko tretiranje varooze i neregistrirani pripravak tzv Superstrips iz Republike Srbije koji u sebi sadrže aktivnu tvar kumafos. Prema podacima o korištenim aktivnim tvarima i biološkim načinima suzbijanja varooze tijekom 2009.g (izvor: Upitnik HPS-a 2009.; Tomljanović i Tlak Gajger) oko 10,1 % pčelara u RH koristi Perizin u zimskom tretiranju varooze. Usporedno 29,8 % pčelara rabi oksalnu kiselinu tijekom zimskih mjeseci. Podaci u korištenosti neregistriranog pripravka Superstrips ne postoje, ali je za očekivati da ga nije koristilo više od 5 % hrvatskih pčelara.

2.2. Provedeno je dijagnostičko tretiranje na 30 pčelinjih zajednica na području Novske, Samobora i Zagreba s rothenonom. U tim zajednicama je 2011.g. provedeno tretiranje s CM+, a sredinom srpnja 2012. je stavljen CM+. U sedam dana nakon umetanja trakica CM+ nije uočen pad varoe ili je bio slab (provodio se dnevni pregled). Zatim je uklonjen CM+ i stavljena jedna trakica rothenona po pčelinjoj zajednici. Rothenon je neregistrirani pripravak za kontrolu i suzbijanje varooze i prema podacima iz Upitnika HPS-a do 2011.g. koristilo ga je oko 11,2 % pčelara s visokom učinkovitošću u dvokratnom tretiranju tijekom srpnja i rujna.

Rezultat: Učinak pada varoe nakon tretiranja s rothenonom je izostao ili je bio slab (5 varoa sveukupno na svih 30 pčelinjih zajednica).

2.3. Provedeno je tijekom srpnja 2012.g. dijagnostičko tretiranje u pet pčelinjih zajednica na području Zagrebačke županije s rothenonom. U tim pčelinjim zajednicama u ljetu 2011. nije korišten niti rothenon niti CM+.

Rezultat: nakon 24 h prosječni broj otpalih varoa po pčelinjoj zajednici bio je oko 150.

Zaključak: pretpostavlja se da rezistencija varoe na ovogodišnji CM+ nije vjerojatna

3. Promjene u dinamici populacije varoe

3.1. Provedeno je tijekom travnja i svibnja 2012.g. jednokratno umetanje okvira građevnjaka na 70 pčelinjih zajednica na području Zadarske županije. Drugo umetanje okvira građevnjaka je zbog loših pašnih i vremenskih prilika bilo onemogućeno. U tim pčelinjim zajednicama je u ljeto 2011. g korišten CM+ i rothenon.

Rezultat: na trutovskom leglu na okvirima građevnjacima iz 70 pčelinjih zajednica nije uočena varoa.

3.2. Tijekom srpnja 2012.g. uzeta je anamneza od 20-ak pčelara (iz različitih dijelova RH) koji su rabili CM+ u ljeto 2011.

Rezultat: nijedan pčelar nije uočio varoe na tijelu pčela pri uobičajenim pčelarskim radnjama tijekom lipnja i početkom srpnja 2012.

3.3. Sredinom srpnja 2012. provedeno je na 4 netretirane pčelinje zajednice na području Samobora utvrđivanje varoe (ispiranje pčela u vodi s dodatkom detergenta u trajanju od 30 minuta). Svaki uzorak je brojao između 250 – 350 pčela. Te 4 pčelinje zajednice su u ljeto 2011.g. tretirane s CM+.

Rezultat: broj varoa u sva 4 uzorka bio je nula

3.4. Uzeta je telefonska anamneza od pčelara iz B i H i Srbije. U tim zemljama u ljeto 2011.g. nije provedena organizirano tretiranje s određenim VMP već su pčelari samostalno odlučivali o vrsti proizvoda i periodu tretiranja.

Rezultat: pčelari u Srbiji i B i H su uočavali varoe na tijelu pčela tijekom lipnja i srpnja 2012.g. Oni pčelari koji su već izvršili tretiranje u srpnju ove godine izvještavaju o padu varoe. Brojčani podaci su neujednačeni i kreću se od 30-ak do nekoliko stotina varoe po pčelinjoj zajednici. Vrsta primjenjivanih proizvoda je također neujednačena.

Zaključak: pretpostavlja se da je u srpnju 2012.g. populacija varoe u pčelinjim zajednicama koje su tretirane s CM+ u ljeto 2011.g iznimno niska

Konačni zaključak: Opisana istraživanja zbog hitnosti procesa nisu učinjena po strogim znanstveno - stručnim pravilima. Međutim imaju važno kliničko i laboratorijsko značenje koje nam može pomoći u daljnjim dijagnostičkim postupcima. Pretpostavlja se da je izostanak ili izrazito smanjeni pad varoe nakon tretiranja CM+ u srpnju 2012.g. posljedica veoma visoke učinkovitosti organiziranog tretiranja (jedan proizvod – svi pčelari – isto vrijeme) pčelinjih zajednica u programu kontrole i suzbijanja varooze s CH+ u ljeto 2011.g. na području RH.

Preporuka za pčelare: Pčelari koji su umetnuli CM+ u pčelinje zajednice (prema uputama proizvođača) tijekom srpnja 2012. ne trebaju biti zabrinuti za učinkovitost istoga. Ne trebaju vaditi već umetnuti CM+ i stavljati neki drugi proizvod. Poljoprivredna savjetodavna služba i HPS će pratiti dinamiku populacije varoe na pčelinjacima u RH te pravodobno izvijestiti o mogućim potrebnim radnjama. Nakon završetka tretiranja s CM+ poželjno je provesti

kontrolu prirodnog pada varoe na pet pčelinjih zajednica u pčelinjacima do 50, te na 10% pčelinjih zajednica u pčelinjacima većim od 50 pčelinjih zajednica. Detaljan opis provođenja kontrole pogledati u časopisu „Hrvatska pčela“ ; broj 7/8 iz 2012. g. na stranici br. 231.

Pozor !

Provedena istraživanja, zaključci i preporuke se ne odnose na pčelare koji su u ljetu 2011.g. koristili Apiguard ili neke druge registrirane ili neregistrirane proizvode za kontrolu i suzbijanje varooze. U slučaju određenih sumnji ili nedoumica kod tih pčelara, molim kontaktirati HPS ili Poljoprivredno savjetodavnu službu.

Svaki pčelar mora biti upoznat s Programom suzbijanja varooze u RH za 2012. godinu. Stoga molim predsjednike PU i/ili pašne povjerenike da podsjetite svoje članove na Program. Također neka obavijeste svoje članove koje nemaju pristup internetu o ovoj obavijesti.

Na kraju bi se zahvalio kolegama pčelarima: Jakubeku (Novska), Križu i Kovačićeku (Zagreb), Tangeru i Čemeljiću (Pag), Namjesniku (Ludbreg), Škrlecu (Osijek), Živadinoviću (Srbija) te kolegicama doc.dr.sc. Ivani Tlak Gajger (Križevci) i mr.sc. Violeti Santrač (B i H) na izvrsnoj suradnji i koordinaciji pri skupljanju vrijednih podataka u kratkom vremenu i valjanoj interpretaciji istih. Također, zahvala mnogim neimenovanim pčelarima koji su svojim pozivima i podacima pomogli i bitno odredili smjer istraživanja.